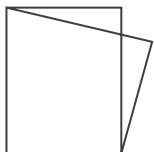

Sosialpedagogikk og sosialt arbeid i Danmark og Norge

Jan Messel, forsker, Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo og Akershus og Lars Inge Terum, professor, Senter for profesjonsstudier, Høgskolen i Oslo og Akershus

Forholdet mellom sosialt arbeid og sosialpedagogikk er omstridt (Lyons og Huegler 2012). Dette har dels sammenheng med hva begrepene viser til, og dels at begrepene også er knyttet til utdanninger og yrkesgrupper med ulik historie og som har ulike interesser å ivareta. I ett perspektiv er det stort overlapp i hva begrepene viser til, i et annet perspektiv har begrepene ulik opprinnelse og historie. Helt fram til begynnelsen av 1970-tallet var det i Danmark og Norge fellestrekkene i utdannings- og yrkesorganisering som var dominerende, men de siste 40 årene er forskjellene mer slående. Forskjellene kan i større grad knyttes til «sosialpedagogikk» enn til «sosialt arbeid». I Danmark ble «socialpædagog» både en yrkesbetegnelse og en yrkesorganisasjon. Det skjedde ikke i Norge. I Danmark ble det etter hvert også en felles sosialpedagogisk utdanning, og den representerte bare en av flere veier til yrkesbetegnelsen «socialpædagog». I Norge forble det tre yrkesgrupper; sosionomer, barnevernspedagoger

og vernepleiere, som ble knyttet til tre spesifikke utdanninger på høyskole-/universitetsnivå. De siste 40 årene har det i Norge blitt tatt flere initiativ for å løfte fram «sosialpedagogikk» som kunnskapsområde, uten at det kan sies å ha vært vellykket. I Danmark er sosialpedagogikk først og fremst betegnelsen på yrkesfeltet til socialpædagoger. I Norge er sosialpedagog ingen etablert yrkesbetegnelse og sosialpedagogikk er ikke noe yrkesfelt. Det knyttes primært til det teoretiske grunnlaget for barnevernspedagogenes yrkesutøvelse. Forståelsen av sosialt arbeid er derimot noe mer parallell. Det er både en betegnelse på et fag og et praksisfelt i begge land. Vi reiser spørsmål om det likevel er nyanser i måten sosionomer (N) og socialrådgivere (DK) forstår praksisfeltet på.

Før vi drøfter endringene fra 1970-tallet skal vi trekke noen historiske linjer i de to land. Våre teser er at veien til å forstå forskjellene mellom Danmark og Norge

bør starte med å se på koblingen mellom utdanning og yrkesbetegnelse, men også koblingen mellom yrkesbetegnelse og arbeids-/rollefordelingen i tjenestene.

Utdanningene fram til 1970

Mye har vært likt i utviklingen av de to lands sosialarbeiderutdanninger, selv om man i Danmark stort sett har vært litt tidligere ute. I begge landene ble det startet opp ulike kurs både innenfor barnevernssektoren og åndssvakeomsorgen i tillegg til litt bredere utdanninger for sosialt arbeid. Disse var ofte i privat regi eller institusjonsbaserte. I Danmark kom de første kursene innen åndssvakeomsorgen allerede i 1911 og innenfor barnevernet bare noen få år senere (Øgendahl 2000). I Norge kan denne etableringsfasen tidfestes fra 1920-årene og fram til utpå 1950-tallet.

Den første utdanningen av socialhjelpere i Danmark startet opp i 1937 som kurs med varighet på et og et halvt år og ble avholdt på Københavns kommunehospital. Utdanningen ble betegnet som en socialrådgiverutdanning fra 1942. Da ble den også toårig og offentlig godkjent.

I de første tiårene etter krigen er parallellen mellom de to landene enda tydeligere, men fremdeles med Danmark et hakk foran. Den danske socialrådgiverutdanningen ble treårig i 1955, mens den norske sosionomutdanningen ble treårig i 1966. Begge utdanningene var fra midten av 1950-tallet sterkt influert av anglo-amerikansk case-work.

Offentlig utdanning av pleiepersonale for den danske åndssvakeomsorgen startet opp i 1961 som en treårig utdanning. Den norske vernepleierutdanningen, som også hadde åndssvakeomsorgen som utgangs-

punkt, ble treårig samme år og offentlig godkjent et par år senere.

I 1962 ble børneforsorgsutdanningen toårig og ikke lenger forbeholdt folk som allerede arbeidet innenfor området, den fikk altså mer karakter av en grunnutdanning. Året etter, i 1963, ble de norske kursene for barnehjemsstyrene omgjort til en toårig barnevernspedagogutdanning.

På tross av disse likhetene var det noen viktige forskjeller.

Mens man i Danmark allerede tidlig på 1900-tallet hadde utviklet en selvstendig allmenn småbarnspedagogikk med egne utdanningstilbud, var ikke dette tilfellet i Norge. Her ble daginstitusjoner for barn, som barnehager og daghjem, oppfattet som sosiale tiltak og en del av barnevernet. Først fra 1930-årene ble disse i økende grad forstått som familiepolitiske og allmennpedagogiske institusjoner. Etter blant annet danske forbilder, ble det da undervist i en egen allmenn småbarnspedagogikk som skilte seg fra pedagogikken i forhold til utsatte barn. Barnehagelærneutdanningen ble forstått som noe annet enn utdanningen for personalet ved de døgnbaserte barnevernsinstitusjonene. Det hadde også sammenheng med et annet blikk på barnehjemsbarna, de ble i økende grad sett på som utsatte barn med spesielle behov for oppfølging (Messel 2014). Men når først differensieringen skjot fart, ser den ut til å ha gått lenger i Norge enn i Danmark. I Norge orienterte det som ble hetende førskolelærerutdanning seg mot lærerne i grunnskolen, og de sluttet seg til lærernes yrkesorganisasjon 1965 (Rovde 2004). I Danmark ble utdanningene for «barnehavepedagog» og «fritidshjemsopdrager» nært forbundne – riktignok uten å bli slått sammen før i 1992

– og med en markert avstand til skolelærerne. Pedagogbetegnelsen, som de ble gitt i 1969, markerte fellesskapet med «børneforsorgspedagog» og «omsorgspedagog».

I Danmark vant sosialpedagogene kampen om historien, i den forstand at det var den utdanningen og dette yrket som kunne vise til kontinuitet fra tiden før velferdsstaten ble etablert. Begrepet «socialpedagogikk» har røtter så langt tilbake som i 1901 (Tuft 2003). Fra 1950-tallet var det til løp til at begrepet «socialpedagogikk» ble knyttet til børneforsorgen, og mot slutten av tiåret ble dette også gjort i en offentlig sammenheng. I 1961 skiftet bladet til Danske Børnesagarbejderes Sammenslutning (DBS) navn fra *Børnesagsarbejderen* til *Børnesagspædagogen* og i 1966 til Socialpædagogen. Yrkesgruppen forsto seg i økende grad som sosialpedagoger. I 1972 endret DBS navn til Danske Socialpædagogers Landsforbund (DSL), som var i tråd med medlemmenes oppfattelse av arbeidsområde og stadfestet en åpenhet for medlemmer fra blant annet åndssvakeomsorgen (Øgendahl 2000). Med utgangspunkt i at begreper som sosialpedagogikk og sosialpedagoger er bestemt ut fra virksomhetsområde og målgruppe, projiseres begrepene bakover i historien uavhengig av hva disse gruppene ble kalt. Slik kan det trekkes tråder tilbake til de første anstaltene for forsømte barn og unge eller for åndssvake. Disse anstaltene hadde en oppgave utover anbringelsen som var å gi en form for oppdragelse. Sosialpedagogikken kan dermed forstås som å ha oppstått med den første barneloven og de institusjonene som fulgte av denne og tilsvarende for åndssvakeomsorgen (Se f.eks. Bryderup 2005).

Socialrådgiverne i Danmark ble for-

stått som et ektefødt barn av velferdsstaten. Profesjonen førte sine røtter tilbake til sosial assistanse ved sykehuse på 1920-tallet og den først ansatte «socialhjælper» ved Kommunehospitalet i København i 1934. På 1930-tallet kom også «mødrehjælpen» til som et arbeidsområde, og på 1940-tallet også barnevern og sosial understøttelse (Worning 2002).

I Norge var det derimot sosialt arbeid og sosionomutdanningen som fikk det historiske hegemoniet. Norske Kvinners Nasjonalråd startet i 1920 opp «Sociale kurser for kvinder» og dette har ofte vært sett på som den første sosialarbeiderutdanningen i Norge. I tiden før andre verdenskrig fikk elevene først og fremst arbeid innenfor barnevernet, men etter krigen utviklet skolen seg parallelt med andre sosionomutdanninger, der «social casework» ble sentralt. Sosionomutdanningen ble den dominerende både faglig og sosialpolitisk. Verken barnevernspedagogutdanningen eller vernepleierutdanningen hadde tilsvarende historiske røtter og posisjon. Selv om begrepet «sosialpedagogikk» dukket opp alt i 1937, i forbindelse med et forslag om å etablere en «sosialpedagogisk» skole, ble dette aldri noen realitet. Heller ikke et initiativ etter krigen om å opprette en sosialskole med en sosialpedagogisk linje ble en realitet (Terum 1987; Terum 1996).

Da det ble etablert en grunnutdanning for barnevernsarbeidere ved inngangen til 1960-tallet, ble tittel på de ferdige utdannede også drøftet. Det var forslag om å kalle dem sosialpedagoger, men dette ble avvist fordi det kunne forveksles med sosionomer og også åpne for et arbeidsfelt innenfor sosialtjenesten, noe ikke minst sosionomene fant svært betenke-

lig. Barnevernspedagogtittelen ble valgt fordi den ville understreke retningen på utdanningen; den var særlig rettet inn på institusjonsarbeid for barn og unge. I tillegg var den mer i overensstemmelse med det danske forbildet; børnesagspedagog (Messel 2014). Også senere ble tittelen diskutert og barnevernspedagogens egen organisasjon tok gjentatte ganger til orde for sosialpedagogbetegnelsen. Det ville gi større faglig tyngde og peke på et arbeidsfelt utover barn og unge. Men det fikk ikke gjennomslag hos myndighetene (Messel 2013).

Bruddet på 1970-tallet

På tross av disse forskjellene, må det kunne sies å være en ganske likeartet utdanningsstruktur for sosialarbeidere i de to landene ved inngangen til 1970-årene. I begge landene var det tre utdanninger innrettet mot omtrent parallelle arbeidsfelt. Utdanningenes lengde var lik fra land til land og den faglige plattformen var heller ikke særlig forskjellig. De norske utdanningene, særlig barnevernspedagogutdanningen, hadde hentet mye inspirasjon fra Danmark. Men begynnelsen av 1970-tallet representerte et skisma. I 1971 ble det i Danmark startet forsøk med en felles treårig utdanning for børnesagspedagoger og omsorgsarbeidere innenfor åndssvakeomsorgen, og denne ble gjort permanent fra 1974. Det var tatt til orde for også å inkludere socialrådgiverutdanningen, men det fikk ikke gjennomslag. Disse sammenslåtte utdanningene ble fra 1976 betegnet som sosialpedagogiske. Sammenslåingen var begrunnet med ønske om at studentene ikke skulle behøve å velge spesialisering ved starten på utdanningen og å gjøre den sosialpedagogiske arbeidskraften mer fleksibel (Øgendahl 2000, s. 223, Holst 2005). Med

sammenslåingen forsvant en egen utdanning for åndssvakeomsorgen tilsvarende den norske vernepleierutdanningen, men dette skjedde før integrerings- og normaliseringsreformene på området hadde fått vind i seilene.

I Norge ble det også foreslått å slå sammen vernepleierutdanningen og barnevernspedagogutdanningen til en samlenende sosialpedagogisk utdanning (NOU 1972:23). I første omgang hadde dette en viss tilslutning både fra utdanningene og organisasjonene. Men forslaget om sammenslåing var en del av en større reformprosess innenfor høyere utdanning som møtte stor motstand. Motstanden hadde sammenheng med økt radikaliserings- og endringsforslagene ble tolket som uønskede rasjonaliseringstiltak og forsøk på å undergrave velferdsstaten. De respektive yrkesgruppene innen helse- og sosialsektoren mobiliserte det de kunne og klarte å stoppe reformene. Det ble ingen samlet sosialpedagogisk utdanning i Norge (Messel 2013).

Begrepet sosialpedagogikk ble i Danmark altså knyttet til en yrkesgruppe, til dels til en utdanning, men først og fremst til et virksomhetsfelt eller til en rekke institusjoner og praksiser som skulle sikre utsatte gruppers integrasjon i samfunnet. Det ble, slik vi ser det, i mindre grad et vitenskapelig program.

Noen år senere, i 1980, ble DSL og Åndssvakeomsorgens personaleforbund (ÅP) slått sammen til en organisasjon Sosialpedagogernes Landsforbund (SL). Felles utdanning og normalisering av åndssvakeomsorgen med felles arbeidsgiver og overenskomst som konsekvens, var viktige betingelser for sammenslåingen

En analyse av stillingsannonser i 1997, 2007 og 2013 viser at det praktisk talt aldri søkes etter barnevernspedagog som **eneste kompetanse**, men at den alltid opptrer sammen med sosionom eller annen kompetanse

(Øgendahl 2000, side 286).

I Norge gikk utviklingen av sosialpedagogikk en annen vei. I stedet for en felles sosialpedagogisk utdanning, ble det gjort forsøk på å utvikle sosialpedagogikk som et teoretisk grunnlag for barnevernspedagogutdanningen. I utredningen om toårig barnevernsutdanning fra 1963 ble både institusjonspedagogikk og sosialpedagogikk nevnt som elementer innenfor pedagogikkfaget, men det var bare institusjonspedagogikk som ble nærmere spesifisert. Det var også dette som ble stående i undervisningsplanen (NKSS: Årsmeldinger 1963-1975). Først i 1973 dukket sosialpedagogikk opp som et fag ved barnevernspedagogutdanningen ved Norges Kommunal- og Sosialskole (NKSS). Betegnelsen avløste institusjonspedagogikk og det innebar først og fremst et nav-

neskifte og ikke endret innhold. Samme lærer fortsatte å stå for undervisningen.

Noen år senere utredet et offentlig utvalg en utvidelse av barnevernspedagogutdanningen. Her ble sosialpedagogikk blinket ut som det sentrale yrkesrettede metodefaget med følgende definisjon:

Sosialpedagogikk er læren om hvordan psykologiske, sosiale, materielle forhold og ulike verdiorienteringer fremmer eller hindrer individets eller grupperes samlede utvikling og vekst.

Kjennetegnene for sosialpedagogisk arbeid var at det dreide seg om behandling av klienter over tid i deres nærmiljø og i en form for grupper. Sosialpedagogen var en del av klientens nærmiljø og påvir-

ket dette gjennom personlig nærvær og formidling av holdninger og normer. Faget var dermed verdiladet og det hadde en klar oppdragelsesfunksjon. Sosialpedagogen skulle ikke bare ha ferdigheter og pedagogiske kunnskaper, men skulle også vise respekt for klientene og stille krav og sette grenser. Faget hadde utspring i pedagogisk vitenskap, men nå var det mer aktuelt å snakke om sosialpedagogisk arbeid og sosialpedagogiske institusjoner. «En sosialpedagog er således en person som utfører sosialpedagogisk arbeid», het det også i innstillingen (NOU 1975:32).

Det var psykologer som underviste i faget ved barnevernspedagoglinjen og det var psykologbasert miljøarbeid det ble henviset til i utredningen. Definisjonen i utredningen lå også tett opp mot en forståelse av psykologisk miljøarbeid i institusjo-

ner, men med enkelte forskjeller der det verdibaserte må sees som det vesentlige. Definisjonen på sosialpedagogikk må derfor trolig forstås som utviklet der og da i arbeidet med utredningen, og at den bygde på en form for psykologibasert miljøterapi ispedd enkelte elementer fra klassisk sosialpedagogikk. Det var ingen forbindelse med sosialpedagogikk slik det ble forstått på Universitetet i Oslo ved opprettelsen av et sosialpedagogiske studietilbud på samme tid. Den hadde heller ikke tunge forbindelseslinjer til den klassiske sosialpedagogikken. Definisjonen kan derfor vanskelig sies å ha hatt et solid og velfundert faglig innhold (Messel 2014).

Definisjonen av sosialpedagogikk fikk likevel stort gjennomslag og ble stående i lang tid. Den kom inn i rammeplanen til barnevernspedagogutdanningen ved inngangen til 1980-årene og flere generasjoner barnevernspedagoger har senere fått den prentet inn i sin faglige identitet. Formuleringen forsvant ut av rammeplanen i 1999, men flere lærebøker som blir brukt i barnevernspedagogutdanningen hevder at den fremdeles er gjeldende. Den ble også brukt da sosialpedagoger i Norden skulle definere sitt fag i 1999.

I Norge ble sosialpedagog altså ikke betegnelsen på en yrkesgruppe. Riktignok fortsatte debatten om tittel blant barnevernspedagogene der sosialpedagog var det mest aktuelle alternativet. Sosialpedagog ble lagt vekk trolig fordi det ville svekke markeringen av profesjonens innretning på å være en yrkesgruppe som spesielt var skikket til omsorg for utsatte barn og unge. Også blant vernepleierne var det en tilsvarende diskusjon med sosialpedagog som alternativ. Forslag til endring hadde sammenheng med

normaliseringen av omsorgen for psykisk utviklingshemmede der det ble hevdet at vernepleierbegrepet var for knyttet til særomsorgen. Men også blant disse ble sosialpedagog lagt bort. Sosialpedagog ville i for liten grad betone det helsefaglige aspektet. Begge de to profesjonene fant altså ut at en sosialpedagogtittel ikke ville markere det særegne ved fagene, det som ga profesjonene identitet og eksistensberettigelse. Det var ikke noe ønske om å utvikle en forståelse av et bredt sosialpedagogisk virksomhetsområde (Messel 2013).

1990-årene

I 1992 samlet de tre sosialarbeiderprofesjonene seg i Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO). Samlingen kunne bli – og ble – brukt som et argument for likheten mellom de tre fagene og dermed for en samlet utdanning. Dette ble etter hvert avvist på det sterkeste. Samlingen i FO ble tvert om begrunnet med at de tre profesjonene ville stå sterkere i kampen mot samarbeidsforslagene, og denne motstanden ble nærmest et premiss for FOs eksistens (Messel 2013).

I Danmark foregikk det derimot en ytterligere integrering av utdanningene gjennom etableringen av en felles pedagogutdanning i 1992. En ren sosialpedagogutdanning forsvant. Et av argumentene var at en utdanning og en yrkesgruppe rettet inn på «avvikerne», på de som ikke passet inn i samfunnet, nettopp var med på å stadfeste deres posisjon som utenfor (Holst 2005). At utdanningene ble slått sammen, betydde likevel ikke at det skjedde en videre sammenføring av yrkesorganisasjonene. Forsøk på å slå sammen Børne- og Ungdomspæ-

dagogenes Landsforbund (BULP), som organiserte ansatte innenfor det allmenne pedagogiske området og SL førte ikke fram (Øgendahl 2000).

En tilsvarende integrering der barnehagelærer-/førskoleutdanningen ble sett i sammenheng med sosialpedagogiske utdanninger, har vært utenkelig i Norge. Førskoleutdanning har i stedet vært sett på som nær beslektet med lærerutdanningen og ble på de fleste utdanningsinstitusjonene organisatorisk knyttet sammen med denne.

Ideen om en felles sosialpedagogisk utdanning i form av en sammenslåing mellom vernepleier- og barnevernspedagogutdanningen ble derimot jevnlig lansert av utdanningsmyndighetene, dels begrunnet i normaliseringen av reformen for psykisk utviklingshemmede, dels av et ønske om å bygge ned profesjonsbarrierer og styrke tverrfaglig samhandling, og dels begrunnet i et ønske om å få en bredere sosialpedagogisk/miljøterapeutisk utdanning som blant annet også kunne være innrettet på eldreomsorgen. Men alle gangene en slik strukturendring har vært lansert, har den blitt stanset etter omfattende motstand fra yrkesorganisasjonen (FO).

Det sosialpedagogiske ble svekket som begrep i Norge. Den nye rammeplanen for barnevernspedagogutdanningen fra 1999 tonet ned betydningen. Definisjonen fra 1975 var borte og erstattet med en forståelse av sosialpedagogisk arbeid som betegnelse på barnevernspedagogenes yrkesutøvelse. I en større utredning om kompetansekrav i barnevernet gis ikke sosialpedagogikk noen framtreddende plass (NOU 2009:8). Det er også mar-

kerte barnevernspedagoger som vil fjerne betegnelsen helt og erstatte det med barnevernsfaglig teori og arbeid (Kvaran og Holm 2012). På den andre siden er det dem som vil gjenreise sosialpedagogikken. Barnevernspedagogene i FO har tatt til orde for dette og henviser til to bøker som kom 2008. Her blir henholdsvis en sosialpedagogisk teoritradisjon forsøkt trukket opp (Mathiesen 2008) og en sosialpedagogisk praksis analysert (Storø 2008). At disse to forfatterne er innbyrdes uenig om forståelsen av sosialpedagogikk har trolig ikke styrket gjenreisningsforsøket.

Rolle-/arbeidsdeling

Sett fra Norge ser det ut som det er en noe klarere arbeids-/rollefordeling i det danske systemet. Der «socialrådgivere» og «socialpædagoger» arbeider i samme arbeidsorganisasjon tenderer de til å utføre forskjellige oppgaver. «Socialrådgiverne» blir oftere knyttet til rollen som «bestiller» og socialpædagogen til rollen som «utfører». «Socialrådgiverne» har en myndighetsfunksjon som «socialpædagogene» ikke har. Det skillet er ikke like klart i Norge. Både barnevernspedagoger og sosionomer har myndighetsfunksjoner. Dette kan ha sammenheng med at «socialrådgiveren» i sterkere grad oppfattes som en utreder og forvalter, enn tilfellet er med den norske sosionomen. Det kan også ha sammenheng at barnevernspedagoger i større grad oppfattes som forvaltere enn tilfellet er med de danske «socialpædagogene».

En analyse av stillingsannonser i 1997, 2007 og 2013 viser at det praktisk talt aldri søkes etter barnevernspedagog som eneste kompetanse, men at den alltid opptrer sammen med sosionom eller annen kompetanse (Terum og Nesje 2014).

Bildet er noe lignende der det søkes etter sosionomer, noe som kan tolkes som at tjenestene betrakter dette som substituerbare kompetanser. Det kommunale barnevernet er et typisk møtested der det jobber både barnevernspedagoger og sosionomer. Så langt vi har erfart utfører de to profesjonene svært like oppgaver, og etter noen års praksis er det vanskelig å skille en barnevernspedagog og sosionom fra hverandre i måten de utfører arbeidet på. I den daglige virksomheten har det vært få konflikter mellom de to yrkesgruppene. Samtidig kan nærheten og likheten gjøre profesjonsidentiteten mer sårbar og begrunnelsen for egne utdanninger vanskeligere.

De norske sosionomene har tradisjonelt oppfattet seg som storesøster i forhold til barnevernspedagoger og vernepleiere. Det var de som var generalister med en mer allmenn og vitenskapelig basert kunnskapsbase. Barnevernspedagogenes og vernepleierens kunnskap var spesiell og kontekstuell og kunne ikke i samme grad bygge på abstrakt vitenskap. I tråd med dette har sosionomene oppfattet sitt fag – sosialt arbeid – som et mer overordnet fag og sosialpedagogikk bare som en del av dette faget.

Da det ble bygget opp et kommunalt barnevern – i motsetning til det institusjonsbaserte – i Norge etter krigen og særlig fra 1960-tallet, var dette underlagt sosialtjenesten og sosionomenes domene. Men fra 1980-tallet fikk også barnevernspedagogene innpass her parallelt med gjendringen av familiebehandlingsprinsippet. I 1993 ble barnevernet delvis atskilt fra sosialtjenesten og fra 1999 var det flere barnevernspedagoger enn sosionomer i det kommunale barnevernet. Men

de to gruppene er i dag likevel jevnbyrdige i størrelse. Som svar på et krav om økt kompetanse blant barnevernsansatte, gikk barnevernspedagogene i FO rundt 2010 inn for fem års grunnutdanningen for barnevernspedagoger. Sosionomene følte at det ville true deres posisjon i barnevernet. Med lengre utdanning og med et fag likeverdig med, men forskjellig fra sosionomenes, fryktet sosionomene at barnevernspedagogene ville kunne dominere barnevernssektoren og få en form for enerett på feltet.

Avslutning

Disse forskjellene gjør at forholdet mellom sosialpedagogikk og sosialt arbeid har stått noe ulikt i de to landene. Mens det i Danmark ikke er store kontroverser knyttet til de to begrepene, kan det i Norge til sine tider være en skarp strid om hvordan de to begrepene skal forstås. For profesjonsbevisste barnevernspedagoger er det viktig å understreke forskjellen i innhold, men likheten i status, med andre ord at sosialpedagogikk er barnevernspedagogenes fag på samme måte som sosialt arbeid er sosionomenes fag. De har hver sin likeverdige fagtradisjon. Gjennom en forestilling om «tvillingfag» er dette ivare tatt samtidig som slektskapet mellom de to fagene er påpekt (Herberg og Jóhannesdóttir 2007). Men denne ideen om to likeverdige fag er problematisk satt opp mot den internasjonale ordbruken, der «social work» brukes som et overgripende betegnelse. Barnevernspedagogene vil løse dette gjennom å oversette «social work» til sosialfaglig arbeid som altså da inneholder både sosialt arbeid og sosialpedagogikk. De norske barnevernspedagogene ser det også som sin oppgave å rette på den «misvisende» språkbruken som finnes i de andre nordiske landene

(FO 2010).

Dette særnorske problemet har sitt utspring i den spesielle kobling mellom profesjon, yrkesrolle og sosialpedagogikk som begrep. I Danmark har sosialpedagogikk vært et virksomhetsfelt og «socialpædagoger» en yrkesgruppe som først og fremst er konstituert gjennom å arbeide innenfor dette feltet. Selv om det i Norge også har vært tilløp til en slik forståelse, har både vernepleiere og barnevernspedagoger i lengre tid sett på utviklingen av et samlet sosialpedagogisk virksomhetsområde som en trussel mot profesjonens stilling. I stedet har sosialpedagogikk blitt fremmet som det teoretiske grunnlaget for barnevernspedagoger. I en kamp for å hevde profesjonens status har det vært viktig å understreke at dette teoretiske grunnlaget står på egne ben og ikke bare er et underbruk av sosialt arbeid.

Vernepleierne har på sin side meldt seg ut av striden gjennom å understreke kombinasjonen av det helsefaglige og sosialfaglige, og ved å finne helt andre begreper for det teoretiske grunnlaget. Sosialpedagogikk har i dag en underordnet rolle i vernepleierutdanningen. ♦

LITTERATUR

Bryderup, I. M. Børnelove og socialpædagogik gennem hundrede år. Århus (2005)

FO, Seksjonrådet for barnevernspedagoger. Styrket utdanning av barnevernspedagoger Oslo (2010)

Herberg, E. B. & Jóhannesdóttir, H. Kunnskap og læring i praksis: fra student til profesjonell sosialarbeider. Oslo (2007) Universitetsforl.

Holst, J. (2005). Socialpædagogikkens udvikling i Danmark. I E. Cedersund & L. Eriksson (red.), Socialpedagogikken i samhället. Norrköping

Kvaran, I. & Holm, J. Barnevernsfaglig miljøterapi. Kristiansand (2012)

Lyons, K. & Huegler, N. (2012). European Perspectives on Education for Social Work and Social Pedagogy. I J. Lishman (red), Social Work Education and Training. London and Philadelphia

Mathiesen, R. Sosialpedagogisk perspektiv på individ og fellesskap. Oslo (2008)

Messel, J. I velferdsstatens frontlinje. Oslo (2013)

Messel, J. (2014). Barnevernspedagogutdanningens historie. Norges Barnevern (under utgivelse)

NOU 1972:23 Utdanning av sosial- og helsepersonell (Bjørnsson-komiteen).

NOU 1975:32 Barnevernslinjen ved sosialskolene.

NOU 2009:8 Kompetanseutvikling i barnevernet. Norges kommunal- og sosialskole. Årsmeldinger 1963-1975

Rovde, O. Vegar til samling. Norsk lærarlags historie 1966 - 2001. Oslo (2004)

Storø, J. Sosialpedagogisk praksis: det handler om hva du gjør. Oslo (2008) Universitetsforl.

Terum, L. I. Administrative reformer og sosialhjelpsvekst. Oslo (1987) INAS

Terum, L. I. Grenser for sosialpolitisk modernisering. Oslo (1996) Universitetsforlaget

Terum, L. I. & Nesje, K. Praksisrelevans og kompetansebehov. Vurderinger av BSV-utdanningene. Oslo (2014)

Worning, A. (2002). 75 års socialpolitikk set igennem Dansk Socialrådgiverforenings briller. Uden for nummer(4)Øgendahl, C. Socialpædagogernes historie. København (2000)